

pa če njej to očitamo, treba bi nam bilo isto tako storiti nasproti Avstriji. Tega pa ne maramo.

Avstrija, naše cesarstvo, ima še vedno vojsko; ta je sicer dosegla še nekrvava, ali če ne bo vednim razprtijam, ki bi se med posebnimi narodi rade vdomačile, kje kako v okom prišla, bati se je tudi vojske do krvi. Nekatera ljudstva, ali bolje bomo rekli, nekateri možje nekaterih ljudstev še niso prišli do izpoznanja, da so pred postavo vsa ljudstva, vsi narodi enaki, da nosimo vsi enaka bremena in nam gredo torej vsem enake pravice. Pri nas so v tem oziru najhujši Nemci, po ogerskih deželah pa Magjari. Tem se dozdeva, da so druga ljudstva jim le za podnožje; ta bi se jim naj še le zahvalila, da jih marajo vzprejeti za tako.

Ali bomo tedaj tem ponižanim ljudstvom zamerili, če se branijo nepovoljnih tlačiteljev, kar naj bolj morejo? Mi Slovenci in čisto posebej še štajerski in koroški Slovenci smo vedno še v tem nepovoljnem položaju, braniti si pravice, ki nam gredo po božji in človeški postavi, in naši nasprotniki so zvitih zadosti, da nas razkazujejo po svojih časniških glasilih, kakor da bi mi jih tlačili in bi jim mi delali krivico. Kedaj se je resnica še stavila tako na glavo? Slovensko ljudstvo pa krivica, ne, ti ne gresta vkup. — To je „Slov. Gospodar“ vselej v djanju kazal, to hoče tudi prihodnje leto storiti. Kar je v njegovi moči, branil bo slovensko ljudstvo krivice; odkrito, možki se bo potegnil za pravico in če komu to ne bo po godu, najgotoviše znamenje bo to za-nj, da nima ljubezni do pravice in slovensko ljudstvo še njegove ljubezni — ne mara. Brez nje, da ima le za se pravico in torej božjo pomoč, pridobi si prej ali slej svoje pravice tudi naše slovensko ljudstvo.

O potrebi ženitbenske oglasnice.

(Govoril v dež. zboru ces. svet. g. Jerman.)

(Konec.)

Kmetu sedaj primanjkuje delalcev. Ko so mu otroci dorastli, morajo do 14. leta hoditi v šolo, in za tem vzemó sine v vojake in ko pridejo zopet domov, trudi se vsak, da postane sam-svoj in zapusti očetovo hišo, v časih pa tudi domačijo. Človek bi mislil, da dobó kmet tako po drugi strani cenih delalcev; resnica, toda le na videz. Poletu, v času najsilniših, poljskih del plača jih res ceneje, ali mora jih za to tudi celo zimo rediti, če jim zmanjka živeža; s tem pa pride tudi plačilo teh delalcev precej visoko. Jaz pričakujem od tega, če se vzprejme ta postava, tudi v nravnem oziru najboljih nasledkov. Veliko se jih bo odločilo za varčno in redno življenje, naj bi ne imeli ovér, kedar bodo ženitbenske oglasnice prosili. Veliko hlapcev bode tako več let pri enem gospodarju zdržalo, v tem ko sedaj radi pogosto spreminjajo. Jaz mislim, da bo vsak za to skrbel, dokazati

vpričo občine, da je varčen in reden. — Kaki pa so uzroki, ki jih imajo nasprotniki ženitbenske oglasnice za-se? Razven vrojene, naravne pravice je še vzlasti to, da do-bodo mesta kakor fužine cene delalce, dokler je žentev prosta. Neoženjen delalec lahko, če se mu prikrajša plačilo, brez vsega odide, in najde drugje po svetu svoj zaslužek. Ne tako oženjeni, ki ima ženo in otroke, nekoliko pohištva in se ne more na negotovo spustiti po svetu; tak je prisiljen ostati, naj bi se mu plačilo tudi do polovice znižalo. V letih, ko je bila politična pritrtilnica, kmečke občine niso bile tako barbarske, tako stroge, da bi vsako prošnjo bile odbile. Marljivim, skrbljivim ljudem so brez vsega zadržka dajale pritrtilnico, naj so bili že doma ali kje drugje na delu. Zoper hudomušno in neopravičeno odbijanje je itak poziv dopuščen, prav kakor je bil prej veljal; bilo ga je redko treba, ker so bile občine tako pravdarežljive v podeljevanju ženitb. pritrtilnic. Kmetom je v soseski treba nekaj delalskih družin, toda preveč jih ni dobro.

Kmet ne more toliko poslov imeti, kakor mu je v sili delalcev treba. Mali kočarji, delalske družine, ki imajo kos polja v najemu, lahko to obdelujejo in še utegnejo kmetu pomagati. To razmerje pa se ne sme pretirati; če se prežene, pa je na veliko škodo. Zoper naš načrt se pričakuje nasprotovanje le od liberalne strani, ker je ta stranka že enak načrt v letu 1879 in že prej zavrgla. Toda z njim se liberalni stranki ne godi nobena krivica. Ona ima v svoji oblasti občine po mestih in lahko torej, kakor in komur ji ljubi, dá ženitb. oglasnico. Pri domačih ni težave in pri tujcih lahko se taki vzprejmó v občino in se jim da potlej ženitb. oglasnica. Tako jim bodo kmečke občine lahko prav hvaležne. Tudi lahko, če n. pr. kje judom ne dajo ženitb. oglasnice, priskočijo tem mesta in jim, naj se vzdrži liberalno načelo, dajo ženitb. oglasnico.

Gospoda! Tu gre za del avtonomije. Občina nima sedaj ničesar od samouprave. Edino, kar je imela, bilo je podeljevanje ženitb. pritrtilnice, tu so jo vprašali, tu je imela besedo. Sedaj so ji to pravico vzeli in bila je liberalna stranka, ki je to storila. Občine imajo sedaj le bremena. Samostalno oskrbljevanje prostega premoženja je bila pred marcijem tudi imela občina, to pa pod nadzorovanjem državnim. To nadzorovanje ste Vi sami uvedli, ker ste ga okrajnim zastopom prepustili. Leta 1882 ste tudi čisto novo postavo za oskrbljevanje obč. premoženja in njegovo nadzorovanje sklenili ter tudi za dež. odbor veliko pridržkov odločili. Popravljanje cest in potov, če hočete to občinski samoupravi prišteti, je občina tudi poprej imela, ravno tako skrb za uboge, sedaj le v pomnoženem načinu.

Kje je ostala samouprava? Oskrbnjevanje redarsko je le breme, ni pravica in občine bile bi rade, ko bi mogle se jih odkrižati. Vrnile bi jih rade z nagrado. Ta samouprava gledé redarskega oskrbljevanja pride le nekaterim matadorom v kmečkih in mestnih občinah na korist, ki jih postava nikoli ne doseže. Samo ubogo paro zadeva postava, če jo ima občina v rokah. (Oho! na levici.)

Želeti bi tudi bilo, da bi se kmetu dal del samouprave. Za cesarja Jožefa se mu je je podalo ali vsaj določilo. V patentu, ki zemljiščni davek vravnava, se je kmetu 70% prihodkov pustilo in 30% bi naj odrajtal, izmed tega 12% za dež. davek in 18% zemljiščni in desetninski gosposki za njih pravice. Ali 70% je bilo nedotakljivih. Dajte kmetu tak patent za njegove dohodke, pa Vam bo močno hvaležen.

Sedaj ne ve kmet, kaj je njegovo. Drugi so, ki ukazujejo: toliko moraš dati, toliko plačati, on pa ne more ukazati: toliko denarja mi je treba, toliko mi ga mora priti, če kaj prodam. Kmet je torej v škripcih, blizu vrščini prepuščen. Pri volitvenih zborih in pri raznih priložnostih se je tudi od liberalne strani povdarjalo in v njeno opravilo vzprejelo vzboljšanje kmetijskega stanu; ženitbenska oglasnica je sredstvo, način za tako in sedaj je tudi za liberalne poslance najbolja priložnost za to, da izvršijo besedo, ki so jo dali pri volitvenih zborih in v svojih načelnih črtežih; naj pokažejo, da jim ni bilo šlo v tem samo za to, da se izvolijo, ampak tudi, da svojo besedo kedaj izpeljejo v polnej resnici. Vi bote v tem tudi koristim mestnih volilcev ustregli in jih ukrepili, kajti koristi mestjana in kmeta so si v ozki dotiki. Ako glešta kaj kmet denarja, glešta ga tudi mestjan; če ga pa kmet nima, manjka ga tudi po mestu, kajti ves denar, kar ga kmet dobi, zanese v mesto. Da stoji le kmet trdno, pogoj je že tudi, da stoji mesto trdno. Jaz prosim visoko zbornico, naj pritrđi temu načrtu postave, naj za vselej zgine iz dnevnega reda in ne prihaja še večkrat, skorej vsako leto morebiti, kakor prava morska kača, na površje.

Gospodarske stvari.

Cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spod. Štajer.

Dne 27. decembra t. l. je ces. Rud. sadjerejsko društvo zborovalo v Smarji pri Jelšah. Iz zapisnika št. 15 naj sledi tu posnetek obravnavanega vzporeda. Po kratkem pozdravu na navzočne predsednik, g. dr. G. Ipavic otvori zborovanje ter prejde na svoje poročilo. Med drugim omenja, da društvo stoji na črstvih nogah, razširja bolj in bolj svoj delokrog z uspehom; slav. ministerstvo za poljedelstvo na Du-

naji je društvu dovolilo skoz tri leta — vsako leto po 300 fl., ko je uvidelo dobrodejne namene našega sadjerejskega društva. Na društveno prošnjo, katero je, kakor navadno, z uspehom priporočal g. M. Vošnjak v štaj. dežel. zboru, se je društvu dovolilo za leto 1886 dopore 300 fl. Navzočni društveniki to z veseljem jemljejo na znanje. Kakor iz enih ust zadoni po vsej dvorani g. M. Vošnjaku zaslužena zahvala za njegovo požrtvovalno brižnost. Iz tajnikovega poročila naj sledi skrčeni posnetek: Društvu je od začetka, to je od novembra 1882 do danes pristopilo 408 udov; med temi je 16 ustanovnikov in sicer so: p. n. gg.: dr. Josip Srnec, odvetnik v Celji; dr. G. Ipavic zdravnik v Št.-Jurji; M. Vošnjak dež. in drž. poslanec v Celji; Franc Lenček, veleposestnik na Blanci; dr. Jakob M. Stepischnegg, milost. knez in škof v Mariborn; dr. B. Glančnik, odvetnik v Mariboru; dr. Josip Vošnjak v Ljubljani; Josip Kronvogel v Celji; Ferdo Črnovšek načelnik kr. brzoyava v Zagrebu (sedaj v pokoji v Krškem); Ivan Črnovšek, gostilničar v Zagrebu; Dragotin Zupanc, posestnik na Pristovi; Janez Modic, župnik na Prihovi; Jurij Žmavo, župnik na Remšniku; Andrej Podhostnik, kaplan v Št.-Jurji; Matija Kavčič, trgovec v Št.-Jurji.

Razven teh pa so še društvo podpirali: Nj. ekscelencija mil. knez in škof Mariborski, dr. J. M. Stepischnegg; slavne „Posojilnice“ v Sevnici, v Celji, v Mariboru; slavni okraj. zastopi v Celji, v Ptuiji, v Kozjem, v Slov.-Gradci, na Vranskem, v Ormoži; slav. kmetijska družba v Gradci; vis. ministerstvo za poljedelstvo na Dunaji; slav. dež. odbor štajerski; dalje šteje društvo več zvestih svojih podpornikov, ki so na ta ali oni način darovali ali zdatno pospeševali, da se je naša zadnja razstava v Sevnici lanskega leta tako izvrstno obnesla.

Društvo je po raznih krajih Spod.-Štajerske naprosilo in postavilo 90 poverjenikov, kateri naj bi nabirali ude in sploh pospeševali uresničenje društvenih namenov; med temi jih je sicer precejšnje število ostalo „neskrbnih“, a večina vendar domoljubno in vspešno deluje.

Društvo je imelo 15 zborovanj, oziroma odborovih sej; obravnave v teh zborovanjih, oziroma sejah so se itak ob svojem času v domačih listih poročale, vendar naj tu omenim nekaterih. V Makolah se je ustanovila podružnica. V Budim-Pešti je bilo društvo na letošnji razstavi odlikovano z veliko razstavno svetinjo. Društvo si bode najelo za naprej stalnega vrtnarja. Na vse okrajne zastope na Spod.-Štajerji so se razposlale prošnje, oziroma priporočila, da se napravijo v vsakem okraju okrajne drevesnice in še več drugih.

Iz blagajnikovega poročila povzamemo, da je imelo društvo letos 491 fl. 32 kr. dohod-